

Mais cette interruption n'a aucun effet sur les astreintes qui seraient encourues pour la période postérieure au commandement, comme le pensent à tort les appelants. Ces astreintes doivent elles-mêmes faire l'objet d'actes interruptifs de prescription et de procédures de saisies si le créancier entend les recouvrer et il n'est pas possible, comme voudraient le faire les appelants, d'étendre par leur requête d'appel leur procédure d'exécution forcée à toutes les astreintes prétendument encourues depuis la date du commandement et jusqu'à la date du présent arrêt, en se prévalant d'un effet "suspensif" de la procédure d'opposition relative aux cinq mois où l'astreinte fut initialement due, sur les astreintes ultérieures.

L'effet suspensif de la contestation est limité aux seules astreintes dont l'exécution était poursuivie par le commandement.

(...)

Noot:

De verjaring van de dwangsom : De stuiting

Veerle Tollenaere

1. Een dwangsom verjaart door verloop van zes maanden na de dag waarop zij verbeurd is (art. 1385*octies* Ger. W.).¹ Deze verjaringstermijn betreft enkel de dwangsommen en niet de uitvoering van de rechterlijke beslissing waarin een dwangsom aan de hoofdveroordeling werd gekoppeld. In dit laatste geval speelt immers de verjaringstermijn van de *actio judicati*.² De verjaring wordt gerekend bij dagen (art. 2260 B.W.) en begint derhalve te lopen vanaf de dag van de eerste inbreuk, uiteraard op voorwaarde dat de beslissing werd betekend (art. 1385*bis* lid 3 Ger. W.). De dag van de betekening is dus de vroegst mogelijke dag vanaf dewelke de verjaring kan worden berekend. De verjaring is verkregen wanneer de laatste dag van de vereiste termijn, dus de zes maanden, verlopen is (art. 2261 B.W.). Overeenkomstig de artikelen 52-53 Ger. W. wordt de *dies a quo* niet meegerekend in de termijn en de *dies ad quem* wel.³ Wanneer een betwisting ontstaat over het al dan niet verjaard zijn van de dwangsom, is dit een betwisting over uitvoerbaarheid van de dwangsom, die gebracht wordt voor de beslagrechter.
2. De termijn van zes maanden kan worden gestuit of geschorst. Het is immers een verjaringstermijn en geen vervaltermijn.⁴ De gronden voor de stuiting zijn te vinden in de artikelen 2242 e.v. B.W. De verjaringstermijn kan worden geschorst door het faillissement en door ieder ander wettelijk beletsel voor de

1. Deze korte termijn wordt ingegeven door de billijkheid. Het zou voor de schuldenaar immers al te erg zijn indien de schuldeiser door stil te zitten het bedrag van de verbeurde dwangsommen tot een astronomische hoogte zou kunnen laten oplopen (zie G.L. BALLON, *Dwangsom*, A.P.R.-reeks, Gent, Story-Scientia, 1980, 96 nr. 269).

2. Sinds de Wet van 10 juni 1998 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de verjaring (B.S. 17 juli 1998) is deze termijn op 10 jaar bepaald.

3. Zie hierover ook E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, A.P.R., Brussel, Story-Scientia, 1992, 46, met voorbeelden; G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Les problèmes posés par l'exécution de l'astreinte" in I. MOREAU-MARGRÈVE e.a., *Dix ans d'application de l'astreinte*, Créadif, 1990, 277, nr. 37.

4. M.v.T., *Gedr.St.* Kamer 1977-78, nr. 353/1, 23, zie ook G.L. BALLON, *o.c.*, 96, nr. 269.

tenuitvoerlegging van de dwangsom. De gemeenrechtelijke schorsingsgronden zijn te vinden in artikel 2251 e.v. B.W. Hierna zal alleen worden ingegaan op de stuiting.

De stuiting: algemeen

3. Overeenkomstig artikel 2244 B.W. vormt een dagvaarding voor het gerecht, een bevel tot betaling of een beslag, betekend aan hem die men wil beletten de verjaring te verkrijgen, een stuitingsdaad.
De stuiting brengt concreet mee dat de inmiddels verstreken termijn verloren gaat, geen enkel nut meer heeft. Een nieuwe verjaringstermijn, *in casu* een nieuwe termijn van zes maanden, gaat vervolgens in de dag die volgt op die waarop de stuitingsdaad werd verricht.⁵
4. Een dagvaarding stuit de verjaring, wat in de rechtspraak ruim wordt opgevat.⁶ Ook een vordering ingesteld bij conclusie kan als dagvaarding worden beschouwd.⁷
De wet bepaalt zelf dat een dagvaarding voor een onbevoegde rechter eveneens de verjaring stuit (art. 2246 B.W.). Ook de dagvaarding voor een rechter zonder rechtsmacht kan in die zin worden geïnterpreteerd.⁸
Een erkenning van het recht van hem tegen wie de verjaring loopt, stuit eveneens de verjaring (art. 2248 B.W.).
5. Na het beslag duurt de stuiting tot het beslag volledig is uitgevoerd of definitief is opgeheven.⁹ De stuiting houdt eerst op bij de laatste proceshandeling in het raam van die rechtspleging, nl. de rangregeling of evenredige verdeling.¹⁰
6. Veel discussie heeft bestaan over de vraag tot wanneer de nieuwe verjarings-termijn loopt in geval de stuiting gebeurt door een bevel tot betaling. Het Hof van Cassatie heeft in zijn arrest van 7 december 1995¹¹ beslist dat wanneer een bevel tot betaling de verjaring stuit, de gevolgen van de stuiting voortduren tijdens het gehele geding dat volgt op een verzet dat tegen het bevel is ingesteld binnen de termijn van zes maanden volgend op het bevel.¹² Deze stelling was reeds voordien door de meeste auteurs aanvaard.¹³ Zij

5. W. WILMS, *Dagvaarding en verjaring*, Antwerpen, Maklu, 1990, 33; G.L. BALLON, "De verjaring van de dwangsom", *T.B.H.* 1988, 9.

6. A. VAN OEVELEN, "Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring", *T.P.R.* 1987, 1786; zie ook Luik 26 juni 1997, *J.L.M.B.* 1997, 1691 (dagvaarding tot uitlegging); Gent 11 januari 1990, *R.W.* 1989-90, 1226 (dagvaarding tot de verhoging van de dwangsom); Kh. Antwerpen 16 april 1991, *R.H.A.* 1991, 134.

7. Vgl. overigens art. 746 Ger. W.

8. Scheids. uitspr. 18 april 1997, *T.W.V.R.* 1997, 184; Arbh. Bergen 3 maart 1995, *J.T.T.* 1996, 377.

9. Gent 24 mei 1994, *R.W.* 1995-96, 779; zie ook E. DIRIX, "Executieproblemen met betrekking tot de dwangsom", in *Jura Falconis* (ed.), *De dwangsom*, Leuven, Jura Falconis Libri, 1999, 56.

10. DE PAGE, *Traité VII*, 1087, nr. 1210.

11. Cass. 7 december 1995, *R.W.* 1995-96, 1416 met noot.

12. Zie ook Bergen 7 november 1991, *J.T.* 1992, 268; vgl. ook Cass. 30 juni 1997, *A.C.* 1997, 732 (in burgerlijke zaken eindigt de stuiting van de verjaring door een dagvaarding op de dag van de uitspraak van het vonnis of arrest dat een einde maakt aan het geding).

13. G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Les problèmes posés par l'exécution de l'astreinte", in

vloeide voort uit de discussie over de vraag of het bevel tot betaling als eerste daad van de tenuitvoerlegging zou kunnen worden beschouwd. Ook in deze discussie sluit de meeste rechtsleer en rechtspraak zich thans aan bij het bevestigend antwoord op de vraag.¹⁴

Uit het feit dat tegen het bevel verzet kan worden aangetekend bij de beslagrechter, die overeenkomstig artikel 1395 Ger. W. kennis neemt van alle vorderingen betreffende bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging, wordt de onlosmakelijke verbondenheid van het bevel en het uitvoerend beslag, minstens impliciet, bevestigd.¹⁵

Volgens het Hof van Cassatie blijven de gevolgen van de stuiting, in geval binnen de zes maanden erna verzet is aangetekend, dus doorlopen tot wanneer de laatste proceshandeling is gesteld in het raam van de verzets-procedure. De nieuwe verjaring begint derhalve eerst te lopen nadat over het verzet recht werd gedaan¹⁶, in een vonnis of arrest.

De stuiting kan in voorkomend geval worden vergeleken met een soort schorsing, een soort onderbreking van de verjaring. De stuiting is echter niet volledig identiek aangezien na de schorsingsperiode een nieuwe termijn van zes maanden begint te lopen, terwijl bij een schorsing slechts de resterende periode van de zes maanden begint te lopen. Er moet in dit laatste geval rekening worden gehouden met het deel van de zes maanden dat reeds voor de schorsingsdaad was verlopen¹⁷.

Na het vonnis of arrest waarbij uitspraak wordt gedaan over het verzet, dient de uitvoeringsprocedure binnen de zes maanden na deze uitspraak verder te worden gezet in het geval dat er geen vrijwillige uitvoering volgt. Het Hof van Cassatie vermeldt in zijn arrest van 7 december 1995 immers uitdrukkelijk dat het bevel de verjaring stuit zolang het verzet *hangende is*. De verjaring loopt dus niet tot wanneer de hele uitvoeringsprocedure is doorlopen. De verjaringstermijn die na de uitspraak begint te lopen, kan dan ook opnieuw worden gestuit door een nieuw bevel tot betaling of door een beslag. In de twee hierboven gepubliceerde arresten van het Hof van Beroep te Luik en het Hof van Cassatie, wordt een verdere verfijning gemaakt van deze principes.

-
- Tien jaar toepassing van de dwangsom, 1991, 279, nr. 38; E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, A.P.R., Brussel, Story-Scientia, 1992, 45; J. LAENENS, "De verjaring van de dwangsom", *R.W.* 1993-94, 234, noot onder Rb. Brussel 8 oktober 1991; I. VERNIMME, "De stuiting van de verjaring van de dwangsom ingevolge een bevel tot betaling en de onmogelijkheid aan verplichtingen onder verbeurte van een dwangsom te voldoen", noot onder Brussel 6 april 1995, *A.J.T.* 1995-96, 172; E. DIRIX, "Executieproblemen met betrekking tot de dwangsom", in *Jura Falconis* (ed.), *De dwangsom*, Leuven, Jura Falconis Libri, 1999, 56.
14. E. DIRIX en K. BROECKX, "Overzicht van rechtspraak. Beslagrecht (1991-1996)", *T.P.R.* 1996, 1493, waar onder meer wordt verwezen naar het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 24 maart 1977 dat deze stelling impliciet bevestigt; J. VAN COMPERNOLLE, "Examen de jurisprudence (1972-1986), Droit judiciaire privé. Saisies conservatoires et voies d'exécution", *R.C.J.B.* 1987, 462, nr. 55; G. DE LEVAL, "La saisie-exécution mobilière", *T.P.R.* 1980, pp. 310-311.
15. Brussel 6 april 1995, *A.J.T.* 1995-96, 172, met noot I. VERNIMME.
16. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, A.P.R., Brussel, Story-Scientia, 1992, 46, nr. 69.
17. Cf. G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Les problèmes posés par l'exécution de l'astreinte", in *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, 1991, 283, nr. 41; K. WAGNER, "Art. 1385octies Ger. W." in *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Gerechtelijk Recht, Antwerpen, Kluwer, losbladig. (deze auteur spreekt van een "stuitingsperiode").

Het arrest van het Hof van Beroep te Luik d.d. 30 april 1999

7. Het Hof van Beroep te Luik bevestigde dat, wanneer tegen een bevel tot betaling verzet wordt ingesteld bij de beslagrechter, de nieuwe verjaring slechts begint te lopen na afloop van die procedure. De verjaringstermijn die begint te lopen heeft volgens het hof echter slechts betrekking op dwangsommen verbeurd vóór het bevel dat in de procedure werd bestreden. Dwangsommen die nadien nog verbeuren genieten niet van de stuiting van de verjaringstermijn, zodat deze dwangsommen zelf het voorwerp van een stuitingsdaad moeten uitmaken.

De appellanten hadden *in casu* geprobeerd om via hun akte hoger beroep de procedure uit te breiden tot alle dwangsommen die waren verbeurd sinds de datum van het bevel. Het “stuitingseffect” slaat volgens het hof slechts op de dwangsommen die tussen de betekening en het bevel zijn verbeurd, zodat hun vordering op dit punt wordt afgewezen.

De appellanten trachtten dus de na het bevel tot betalen verbeurde dwangsommen in de procedure te betrekken. Het hof van beroep stelt terecht dat deze dwangsommen zelf het voorwerp van een stuitingsdaad en een procedure voor de beslagrechter moeten uitmaken indien de schuldeiser ze wenst in te vorderen.

In de procedure voor de beslagrechter wordt slechts het bevel tot betalen aangevochten. Dit bevel heeft geen betrekking op de dwangsommen die nadien verbeuren. Men kan onmogelijk deze dwangsommen nog in de procedure betrekken zonder dat er een bevel tot betalen werd betekend m.b.t. die dwangsommen (zie onder). In geen geval is dit mogelijk na het verstrijken van de verjaringstermijn.

Het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 8 april 1999

8. Het Hof van Cassatie oordeelde in het hierboven gepubliceerde arrest dat, wanneer de procedure voor de beslagrechter betrekking heeft op een ander uitvoeringsincident, de verjaring niet wordt gestuit.

Op 4 augustus 1994 was immers een exploit tot uitvoerend beslag op roerende goederen betekend aan een veroordeelde partij. Op 5 augustus 1994 werd hiertegen verzet gedaan bij de beslagrechter. Het beslagexploit had uitsluitend betrekking op het verkrijgen van de veroordeling tot het betalen van een gedeelte van een factuur ter waarde van 15.183 fr. Op 30 maart 1995 deed de beslagrechter uitspraak in deze zaak. Op 21 september 1994 werd aan de veroordeelde partij tevens een bevel tot betalen betekend met betrekking tot de reeds verbeurde dwangsommen, verbonden aan een andere hoofdveroordeling dan deze strekkende tot de betaling van de factuur.

Het hof heeft geoordeeld dat de verjaring van de dwangsom wel was gestuit door het bevel tot betaling van 21 september 1994, maar dat deze stuiting niet doorliep tot het einde van de vermelde procedure voor de beslagrechter. Deze procedure had immers geen betrekking op de invordering van de dwangsommen, maar op het invorderen van een factuur. De nieuwe verja-

ringstermijn van 6 maanden begon dus te lopen op 22 september 1994. De beschikking van 30 maart 1995 deed immers geen uitspraak over het bevel van 21 september 1994, maar wel over het beslagexploot van 4 augustus 1994.

Het is inderdaad logisch dat, wanneer een bevel tot betaling de verjaring van de dwangsom stuit en vervolgens de stuiting gedurende de volledige daaropvolgende procedure verder loopt, het bevel tot betaling en de procedure betrekking moeten hebben op de betaling van de dwangsom. De stuiting loopt slechts verder tijdens de procedure indien deze geen betrekking heeft op het invorderen van de verbeurde dwangsommen. Een eventuele procedure bij de beslagrechter over andere veroordelingen die uit eenzelfde beslissing voortvloeien, kunnen geen aanleiding geven tot de verlenging van de stuiting.

Bovendien is het in het voorliggend geval wel belangrijk dat het bevel tot betaling werd betekend nadat de procedure bij de beslagrechter reeds werd opgestart. Blijkbaar was de partij die de dwangsommen wou invorderen op dat moment wel de mening toegedaan dat de lopende procedure voor de beslagrechter geen betrekking had op de verbeurde dwangsommen. Er bestond dus geen twijfel over het feit dat het invorderen van de factuur en het invorderen van de verbeurde dwangsommen verschillende veroordelingen betroffen.

Besluit

9. Beide arresten verfijnen als het ware de eerdere rechtspraak van het Hof van Cassatie, waarbij werd gesteld dat een bevel tot betaling de verjaring kan stuiten tijdens het hele geding dat volgt op een verzet dat tegen dat bevel is ingesteld.

Teneinde te kunnen oordelen of het bevel tot betalen een stuitingsdaad kan uitmaken, moet worden nagegaan waarop het bevel precies betrekking heeft. Dit vloeit voort uit de aard van het bevel, nl. dat het een eerste daad van tenuitvoerlegging is. Het heeft de bedoeling de debiteur een laatste maal aan te manen om zijn verplichtingen te voldoen en hem alsnog de mogelijkheid te bieden het beslag te vermijden.¹⁸ Het bevel moet derhalve een nauwkeurige opgave bevatten van de verschuldigde bedragen in hoofdsom, rente en kosten. De tenuitvoerlegging kan enkel strekken tot voldoening van de bedragen vermeld in het bevel.¹⁹ Uiteraard zal een eventueel verzet tegen dit bevel ook slechts betrekking kunnen hebben op de bedragen vermeld in het bevel.

De vraag kan rijzen of een tweede bevel tot betalen m.b.t. tijdens de verzetsprocedure verbeurde dwangsommen, niet eveneens in de betreffende procedure kan worden betrokken. Indien tegen dit tweede bevel eveneens verzet wordt gedaan, dan betreffen de twee zaken bij de beslagrechter samenhangende zaken. Aangezien de discussie over het al dan niet verbeurd zijn

18. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, A.P.R., Brussel, Story-Scientia, 1992, 270, 499; Brussel 10 oktober 1995, *J.L.M.B.* 1996, 459.

19. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, A.P.R., Brussel, Story-Scientia, 1992, 272, 506.

van de dwangsommen meestal in beide zaken gelijklopend zal zijn²⁰, zal er immers een kans bestaan dat er een onverenigbaarheid zou rijzen tussen de oplossingen die aan de zaken zouden worden gegeven indien zij afzonderlijk zouden worden behandeld.²¹

Proceseeconomisch zou het zelfs aangewezen zijn om, indien de discussie tegen de verschillende bevelen tot betalen volledig gelijk loopt, het tweede bevel onmiddellijk in de eerste verzetsprocedure te betrekken door een uitbreiding van de oorspronkelijke vordering. Dit geval doet zich voor indien de beide procedures een discussie bevatten over het al dan voldaan zijn van de hoofdveroordeling.²² Een vordering kan in principe worden uitgebreid indien zij berust op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd.²³ Als feit of akte, dus als onderliggende handeling van de vordering²⁴, kunnen in dat geval de gegevens worden beschouwd die worden aangevoerd om aan te tonen dat aan de – in beide discussies dezelfde – veroordeling is voldaan.

Indien in de verzetsprocedure bij de beslagrechter geen discussie over het al dan niet verbeurd zijn van de dwangsom zou rijzen, maar b.v. een louter vormelijk probleem in verband met de betekening van het bevel, dan zal het niet zo evident zijn om de vordering uit te breiden.

In elk geval moet nauwkeurig worden nagegaan op welke bedragen het bevel precies betrekking heeft. Diegene die het bevel laat betekenen moet correct formuleren van welke bedragen hij de uitvoering beoogt. Indien hij bepaalde bedragen vergeet, bijvoorbeeld de verbeurde dwangsommen, dan krijgt de debiteur niet de mogelijkheid zich naar de uitvoerbare titel te schikken.

Indien de schuldeiser een bevel betekent voor de reeds verbeurde dwangsommen²⁵, dan kan niet worden aangenomen dat de schuldenaar werd aangemaand de, na het bevel verbeurde, dwangsommen te betalen. Een tweede bevel zal desgevallend moeten volgen. Om deze reden zullen de verbeurde dwangsommen niet zonder meer in de procedure kunnen worden betrokken. De schuldenaar moet in elk geval worden verwittigd dat de schuldeiser de invordering van de dwangsommen nastreeft.

10. Zelfs indien de naderhand verbeurde dwangsommen niet in de procedure worden betrokken, houdt dit niet in dat in de procedure voor de beslagrechter een discussie kan ontstaan, die ook betrekking zal hebben of minstens een invloed kan hebben op later verbeurde dwangsommen. Wanneer een vonnis of arrest bijvoorbeeld verbiedt dat een bepaalde foto zou worden gepubliceerd en de discussie voor de beslagrechter betrekking heeft op de

20. Doch niet noodzakelijk: in de ene procedure kan de nietigheid van het bevel worden aangevoerd, in de andere procedure de vraag of aan de hoofdveroordeling is voldaan.

21. Art. 30 Ger. W.

22. De veroordeelde partij heeft een daad gesteld, heeft geen welbepaalde daad gesteld, ...

23. Art. 807 Ger. W.

24. B. MAES, "De bepaling van het voorwerp", in J. LINSMEAU en M. STORME (eds.), *De respectievelijke rol van rechter en partijen in het burgerlijk geding*, Brussel, Kluwer Rechtswetenschappen – Bruylant, 1999, 61, nr. 12, voetnoot 49.

25. Het is trouwens niet mogelijk een bevel tot betaling te betekenen voor nog niet verbeurde dwangsommen.

vraag of de effectief gepubliceerde foto diegene was die in de oorspronkelijke uitspraak was bedoeld, dan kan de uitspraak van de beslagrechter een grote invloed hebben. Indien hij oordeelt dat de gepubliceerde foto, voor zover deze steeds dezelfde was, niet diegene was die in het vonnis of arrest was bedoeld, dan zullen ook de latere dwangsommen niet verbeurd kunnen zijn. Hiervoor dient geen nieuwe procedure te worden opgestart.

Indien de beslagrechter oordeelt dat de foto inderdaad diegene was die volgens de uitspraak niet meer mocht worden gepubliceerd, dan zullen de latere dwangsommen eveneens verbeurd zijn, tenzij deze ondertussen zijn verjaard. Indien de verjaringstermijn niet werd gestuit dan zullen deze dwangsommen niet meer kunnen worden ingevorderd. Onder meer afhankelijk van het te verwachten resultaat zal een afweging moeten worden gemaakt door de schuldeiser en zal hij moeten oordelen of hij de kosten voor de betekening van het bevel zal maken. Indien de procedure voor de beslagrechter lang wordt gerekt – wat in principe gelet op de aard van deze procedure niet zou mogen – dan kunnen deze kosten immers hoog oplopen.

11. Als besluit kan zonder meer worden gesteld dat zowel de schuldeiser als de schuldenaar goed moeten opletten met betrekking tot de inhoud van het bevel. Het bevel moet duidelijk betrekking hebben op de – reeds verbeurde – dwangsommen. De schuldeiser zal vervolgens nauwkeurig moeten toezien dat later verbeurde dwangsommen niet verjaren. Op regelmatige tijdstippen zal hij een bevel moeten betekenen.

Veerle TOLLENAERE
Advocaat Frans BAERT en vennoten
Assistent Universiteit Gent – Instituut voor Procesrecht